
Meddelandeblad

Mottagare: Landsting, kommuner, privata vårdgivare och apotek

Nr 5/2018
Månad 2018

Nya föreskrifter om behörighet för sjuksköterskor att förskriva och ordinera läkemedel

Den 1 november 2018 trädde Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:43) om behörighet för sjuksköterskor att förskriva och ordinera läkemedel i kraft. Syftet har framförallt varit att göra det möjligt för sjuksköterskor att förskriva naloxonläkemedel. Vidare har kravet på tjänstgöringsställe tagits bort. Även namnet på författningen har ändrats och vissa redaktionella ändringar gjorts. Vid ikraftträdandet upphävdes Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2001:16) om kompetenskrav för sjuksköterskor vid förskrivning av läkemedel.

Naloxonläkemedel

Om naloxonläkemedel

Naloxon är en substans som häver effekterna av opioider (t.ex. morfin och heroin). Tidig tillförsel av naloxonläkemedel utgör tillsammans med hjärt-lungräddning en viktig del av det akuta omhändertagandet av en person med andningsdepression efter en opioidöverdos. Sedan länge används naloxonläkemedel inom hälso- och sjukvården för att häva opioidorsakad andningsdepression. Naloxon har enbart effekt på opioidorsakade överdoser. På överdoseringar orsakade av andra preparat än opioider har läkemedlen ingen effekt alls. Naloxon har i sig inga morfinliknande egenskaper och kan inte användas för missbruk.

I Sverige har tills nyligen naloxonläkemedel endast varit tillgängligt för användning inom sjukvården, och då som intravenös eller intramuskulär injektion. År 2016 godkändes ett sådant läkemedel i form av en förfylld spruta med injektionsvätska avsedd för intramuskulär injektion. Läkemedlet är godkänt för användning av både sjukvårdspersonal och icke sjukvårdsutbildade personer. I november 2017 blev den första nasala beredningen (nässpray) av naloxon godkänd för marknadsföring i Sverige och övriga EU. Läkemedlet är godkänt för användning av både sjukvårdspersonal och icke sjukvårdsutbildade personer.

Sjuksköterskors förskrivning och ordination av vissa naloxonläkemedel

Från och med den 1 november 2018 är det möjligt för sjuksköterskor att förskriva naloxonläkemedel. En sjuksköterska får förskriva läkemedel som innehåller naloxon och som enligt sitt godkännande kan administreras av andra personer än hälso- och sjukvårdspersonal. Detta gäller under förutsättning att sjuksköterskan har den kompetens som krävs för att förskrivningen ska vara förenlig med en god och säker vård. Förskrivningen ska göras på de indikationer och i enlighet med vad som i övrigt anges i bilagan till föreskriften.¹

Verksamhetschefens bedömning

Verksamhetschefen ska ansvara för att det görs en bedömning av om sjuksköterskan har den kompetens som krävs för förskrivningen. Bedömningen ska dokumenteras.² Vilken kompetens som en sjuksköterska ska ha för att få förskriva naloxon ska anges i vårdgivarens rutiner för ordination och hantering av läkemedel enligt 4 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården.³

De naloxonläkemedel som får förskrivas av en sjuksköterska är sådana läkemedel som innehåller naloxon och som enligt sitt godkännande kan administreras av andra personer än hälso- och sjukvårdspersonal. Dessa läkemedel får sedan den 1 augusti 2018 även, under vissa förutsättningar, administreras av icke legitimerad personal inom ambulans och räddningstjänst.⁴ Verksamhetschefens bedömning av om en sjuksköterska har den kompetens som krävs för förskrivningen får göras utifrån att det handlar om denna typ av läkemedel.

Egenvårdsbedömning och information

Innan naloxonläkemedel förskrivs eller lämnas ut till en patient måste förskrivaren göra en egenvårdsbedömning enligt 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:6) om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. Information ska också lämnas i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. patientlagen (2014:821).

---

¹ 6 § HSLFS-FS 2018:43

² 6 § tredje stycket HSLFS-FS 2018:43

³ 7 § HSLFS-FS 2018:43

⁴ Se 7 kap. 1 § andra stycket Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:10) om ambulanssjukvård m.m.

Informationsmaterial om naloxon

Socialstyrelsen arbetar med ett informationsmaterial om naloxon tillsammans med Folkhälsomyndigheten som kommer att presenteras i slutet av januari 2019. Materialet består av dels ett samtalsstöd till personal inom hälso- och sjukvård och socialtjänst, dels av informationsfoldrar som kan delas ut till brukare och närstående. Allt material är skrivet med enkelt språk och framtaget för att det ska vara lätt för alla att använda och förstå. Myndigheterna arbetar också med informationsmaterial om överdosrisker, som också kommer att presenteras i slutet av januari.

Förskrivarkod

En sjuksköterska som av verksamhetschefen bedömts uppfylla kraven för att få förskriva naloxonläkemedel, men som inte har en egen förskrivarkod, kan göra detta genom att använda sig av en gruppförskrivarkod som han eller hon får från huvudmannen. Detta har möjliggjorts genom att E-hälsomyndigheten lagt till ett villkor för sjuksköterskornas gruppförskrivarkoder, så att det blir möjligt med förskrivning och expedition av specificerade läkemedel.

Kravet på tjänstgöringsställe har tagits bort

Enligt den tidigare gällande författningen på området, Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2001:16) om kompetenskrav för sjuksköterskor vid förskrivning av läkemedel, krävdes att en sjuksköterska för att få förskrivningsrätt tjänstgjorde som distriktssköterska inom landstingets eller kommunens primärvård eller hemsjukvård eller inom kommunens hälso- och sjukvård i övrigt. För andra sjuksköterskor krävdes att de tjänstgjorde inom kommunens hälso- och sjukvård. Med landsting eller kommun jämställdes privata vårdgivare som utför motsvarande uppgifter med offentlig finansiering.

Enligt SOSFS 2001:16 gällde förskrivningsrätten endast under den tid sjuksköterskan tjänstgjorde vid någon av de verksamheter som anges i stycket ovan. I praktiken blev dock inte sjuksköterskans förskrivningsrätt indragen, om han eller hon började tjänstgöra i en annan verksamhet.

Socialstyrelsen har bedömt att det centrala är att sjuksköterskan uppfyller kompetenskraven och att det därför inte finns behov att uppställa krav på tjänstgöringsställe för att få, eller utöva, förskrivningsrätten.

Att kravet på tjänstgöringsställe tas bort bör inte blandas samman med kravet på att ange arbetsplatskod på receptet vid en förskrivning inom läkemedelsförmånen.⁵

---

⁵ Se 5 och 6 §§ lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.

Denna information (art nr 2018-11-8) kan laddas ner från Socialstyrelsens webbplats:
www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens
publikationsservice, e-post publikationsservice@socialstyrelsen.se eller fax 035-19 75 29.
